

Polski Ład

Co zmienia się
w przepisach dotyczących

rozliczania składki
na ubezpieczenie
zdrowotne

od 1 stycznia 2022 r.

ZAKŁAD
UBEZPIECZEŃ
SPOŁECZNYCH

Spis treści

I.	Wstęp.....	4
II.	Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne za osoby, które prowadzą pozarolniczą działalność.....	4
1.	Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne – opodatkowanie na zasadach ogólnych	5
1.1.	Wysokość składki	5
1.2.	Miesięczna podstawa wymiaru	6
1.3.	Roczna podstawa wymiaru	8
1.4.	Okresy prowadzenia działalności, których nie uwzględnia się do ustalenia składki na ubezpieczenie zdrowotne	9
2.	Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne – opodatkowanie ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych.....	10
1.1.	Miesięczna podstawa wymiaru	10
1.2.	Roczna podstawa wymiaru	13
1.3.	Okresy prowadzenia działalności, których nie uwzględnia się do ustalenia składek na ubezpieczenie zdrowotne	14
3.	Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne – karta podatkowa	14
4.	Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne – pozostałe osoby prowadzące działalność pozarolniczą i osoby współpracujące	14
III.	Wysokość składki zdrowotnej w przypadku prowadzenia kilku działalności – różne formy opodatkowania.....	15
1.	Miesięczna podstawa wymiaru składki w przypadku prowadzenia kilku działalności	15
2.	Roczna podstawa wymiaru składki w sytuacji prowadzenia kilku działalności	18
IV.	Roczne rozliczenie składki zdrowotnej.....	20
1.	Dopłata składki	20
2.	Zwrot nadpłaty.....	21
V.	Weryfikacja przez ZUS prawidłowości danych dotyczących form opodatkowania oraz wysokości przychodu/dochodu.....	21
VI.	Pozostałe zmiany	22
1.	Nowy tytuł ubezpieczenia – osoby powołane do pełnienia funkcji	22
2.	Obliczanie składki na ubezpieczenie zdrowotne z uwzględnieniem obniżenia do wysokości zaliczki na podatek.....	23

3.	Nowe zwolnienie z obowiązku opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne dla osób prowadzących działalność gospodarczą	24
4.	Finansowanie składek od wynagrodzeń z tytułu nielegalnego zatrudnienia oraz wynagrodzeń nieujawnionych.....	25
VII.	Zasady składania dokumentów i opłacania składek.....	26
1.	Zasady składania dokumentów rozliczeniowych	26
2.	Nowe terminy składania dokumentów rozliczeniowych i opłacania składek	26
3.	Nowe wzory dokumentów rozliczeniowych	27
4.	Obowiązek przekazywania dokumentów rozliczeniowych	28
5.	Korekta dokumentów	28
	Podstawa prawna:.....	29

I. Wstęp

Od 1 stycznia 2022 r. obowiązują przepisy ustawy z dnia 29 października 2021 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 2105), tzw. Polski Ład.

Ustawa ta wprowadza szereg zmian dotyczących:

- przepisów podatkowych,
- ustalania wysokości składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- zasad rozliczania składek.

Zmiany dotyczą w szczególności osób prowadzących pozarolniczą działalność. Są również zmiany dotyczące terminów rozliczania i opłacania składek czy sposobu finansowania składek na ubezpieczenia społeczne od wynagrodzeń uzyskiwanych z tytułu nielegalnego zatrudnienia.

W dalszej części znajdziesz opis najistotniejszych zmian, które będą Cię dotyczyły jako płatnika składek.

II. Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne za osoby, które prowadzą pozarolniczą działalność

Od 1 stycznia 2022 r. podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne będziesz ustalał na odrębnych zasadach w zależności od tego, czy:

- prowadzisz działalność gospodarczą i do przychodów z tej działalności stosujesz opodatkowanie na zasadach ogólnych;
- prowadzisz działalność gospodarczą i do przychodów z tej działalności stosujesz ryczałt od przychodów ewidencjonowanych;
- prowadzisz działalność gospodarczą i do przychodów z tej działalności stosujesz kartę podatkową;
- prowadzisz inną niż wyżej wskazane pozarolniczą działalność albo współpracujesz przy prowadzeniu działalności.

W odniesieniu do dwóch pierwszych grup – czyli **osób, które prowadzą pozarolniczą działalność gospodarczą i do przychodów z tej działalności stosują opodatkowanie na zasadach ogólnych albo ryczałt od przychodów ewidencjonowanych** – wprowadzona została zasada rocznego rozliczenia składki na ubezpieczenie zdrowotne. Oznacza to, że składki nadal obliczasz co miesiąc od miesięcznej podstawy wymiaru, ale po zakończeniu roku ustalasz dodatkowo wysokość składki rocznej od rocznej podstawy jej wymiaru. Może to oznaczać, że w stosunku do sumy opłaconych

miesięcznie składek, obliczona składka roczna będzie wyższa lub niższa. Tym samym będziesz zobowiązany dopłacić powstałą różnicę lub wystąpić o zwrot nadpłaty.

1. Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne – opodatkowanie na zasadach ogólnych

1.1. Wysokość składki

Stopa procentowa składki na ubezpieczenie zdrowotne nie ulegnie zmianie i będzie wynosić 9% [1]. Jednak nowe przepisy wprowadziły zmianę w przypadku osób, które osiągają przychody z działalności gospodarczej i **opłacają podatek dochodowy w formie podatku liniowego**.

Jeżeli prowadzisz pozarolniczą działalność i opłacasz podatek dochodowy w **formie podatku liniowego** [2] stopa procentowa składki na Twoje ubezpieczenie zdrowotne wyniesie 4,9%. Wysokość ta będzie obowiązywała, począwszy od rozliczeń składek za luty 2022 r.

Wyjątek

Jeżeli składka zdrowotna obliczona w ten sposób **będzie niższa niż kwota 9% minimalnego wynagrodzenia** (w 2022 r. – 270,90 zł), będziesz musiał podnieść wysokość składki do tej kwoty. W tym przypadku obowiązującą dla Ciebie podstawą wymiaru składki będzie kwota minimalnego wynagrodzenia (w 2022 r. – 3 010 zł).

Przykład 1

Aneta prowadzi działalność gospodarczą opodatkowaną według zasad ogólnych (podatek liniowy) od 1 lutego 2022 r. Jej dochód z działalności gospodarczej w lutym wyniósł 4 000 zł, a w marcu 2022 r. – 6 000 zł.

Wyliczenie wysokości składki:

- za marzec 2022 r. – $4,9\% \times 4\,000\text{ zł} = 196\text{ zł}$
- za kwiecień 2022 r. – $4,9\% \times 6\,000\text{ zł} = 294\text{ zł}$

Wyliczenie minimalnej miesięcznej wysokości składki w roku składkowym 02/2022–01/2023 wygląda następująco: $9\% \times 3\,010\text{ zł} = 270,90\text{ zł}$.

Należna do zapłaty składka na ubezpieczenie zdrowotne Anety wyniesie:

- za marzec 2022 r. – 270,90 zł (podstawa wymiaru to 3 010 zł),
- za kwiecień 2022 r. – 294 zł (podstawa wymiaru to 6 000 zł).

1.2. Miesięczna podstawa wymiaru

Miesięczną podstawę wymiaru składki [3] dla Ciebie jako osoby, która **uzyskuje dochody z działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów ustawy o PIT**, stanowi dochód uzyskany w miesiącu poprzedzającym miesiąc, za który opłacasz składkę.

Miesięczny dochód ustalasz następująco:

1. Dochód za pierwszy miesiąc jest różnicą między osiągniętymi przychodami a poniesionymi kosztami uzyskania tych przychodów, w rozumieniu ustawy o PIT.
2. Dochód ustalony w ten sposób pomniejszasz o kwotę składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe, które opłaciłeś w tym miesiącu – jeżeli nie zaliczyłeś ich do kosztów uzyskania przychodów.
3. Dochód za kolejne miesiące ustalasz jako różnicę między sumą przychodów (osiągniętych od początku roku) a sumą kosztów uzyskania tych przychodów (poniesionych od początku roku).
4. Dochód ustalony w ten sposób pomniejszasz o sumę dochodów ustalonych za miesiące poprzedzające i o różnicę między sumą składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe (zapłaconych od początku roku), a sumą składek odliczonych w poprzednich miesiącach. Nie pomniejszaj dochodu o składki, jeżeli zaliczyłeś je do kosztów uzyskania przychodów.

W przypadku, gdy tak ustalona podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne **będzie niższa od kwoty minimalnego wynagrodzenia** obowiązującego w danym roku składkowym, **podstawę wymiaru składki stanowi dla Ciebie kwota minimalnego wynagrodzenia** (w 2022 r. 3 010 zł).

Ważne

Rok składkowy to miesiące od 1 lutego danego roku do 31 stycznia następnego roku.

Przykład 2

Adam jest od 1 czerwca 2022 r. współnikiem spółki jawnej, którego przychody z działalności gospodarczej są opodatkowane według zasad ogólnych. Jego dochód z działalności gospodarczej w czerwcu 2022 r. wyniósł 2 500 zł. Podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne Adama za lipiec 2022 r. będzie stanowiła kwota 3 010 zł (kwota minimalnego wynagrodzenia w 2022 r.).

Przykład 3

Aldona prowadzi działalność gospodarczą opodatkowaną według zasad ogólnych od 1 czerwca 2022 r. W maju 2022 r. nie prowadziła działalności. Podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne za czerwiec 2022 r., z uwagi na brak dochodów

z miesiąca poprzedniego, będzie stanowiła kwota 3 010 zł (kwota minimalnego wynagrodzenia w 2022 r.).

Ważne

Zasady te wchodzi w życie 1 lutego 2022 r. Na wysokość składki za luty 2022 r. ma wpływ dochód uzyskany w styczniu 2022 r.

Za styczeń 2022 r. składkę zdrowotną ustalasz na starych zasadach w wysokości 9% od kwoty nie niższej niż 75% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia [4].

Gdy ustalasz miesięczny dochód, nie uwzględniasz przychodów, które osiągnąłeś w okresie zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej, ani poniesionych w tym czasie kosztów.

Przykład 4

Antoni prowadzi działalność gospodarczą opodatkowaną według zasad ogólnych od 1 lutego 2017 r. Za styczeń 2022 r. odprowadził składkę 9% podstawy wymiaru, którą jest kwota 75% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale 2021 r. Natomiast gdy ustalał składkę za luty, uwzględnił dochód uzyskany w styczniu 2022 r.

Przykład 5

Kornelia prowadzi działalność gospodarczą, z której przychody są opodatkowane według zasad ogólnych. W styczniu 2022 r. jej przychody wyniosły 5 000 zł, w lutym – 9 000 zł, a w marcu – 13 000 zł. Koszty poniesione przez Kornelię to: w styczniu – 4 000 zł, w lutym – 2 000 zł, a w marcu – 8 000 zł.

Dla ułatwienia wyliczeń przyjmijmy, że opłacane składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe za wskazane miesiące zostały zaliczone do kosztów uzyskania przychodów.

Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne wynosi:

- za styczeń – jest obliczana na zasadach obowiązujących w grudniu 2021 roku, czyli podstawę stanowi 75% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale;
- za luty – jest to kwota minimalnego wynagrodzenia, czyli 3 010 zł, gdyż dochód ustalony za styczeń zgodnie z wyliczeniem ($5\ 000\ \text{zł} - 4\ 000\ \text{zł} = 1\ 000\ \text{zł}$) jest niższy od tej kwoty;
- za marzec – jest to kwota dochodu za luty, czyli **7 000 zł** ustalonego w następujący sposób: suma przychodów za styczeń i luty minus suma kosztów za te miesiące minus dochód za miesiące poprzednie, czyli ($5\ 000\ \text{zł} + 9\ 000\ \text{zł} - (4\ 000\ \text{zł} + 2\ 000\ \text{zł}) - 1\ 000\ \text{zł} = 7\ 000\ \text{zł}$);

- za kwiecień – jest to kwota dochodu za marzec, czyli **5 000 zł**, ustalonego w następujący sposób: suma przychodów za styczeń, luty i marzec minus suma kosztów za te miesiące minus dochód za miesiące poprzednie, czyli $(5\ 000\ \text{zł} + 9\ 000\ \text{zł} + 13\ 000\ \text{zł}) - (4\ 000\ \text{zł} + 2\ 000\ \text{zł} + 8\ 000\ \text{zł}) - (1\ 000\ \text{zł} + 7\ 000\ \text{zł}) = 5\ 000\ \text{zł}$.

1.3. Roczna podstawa wymiaru

Roczną podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne [5] ustalasz za okres roku składkowego, który trwa od 1 lutego danego roku do 31 stycznia roku następnego. Rocznią podstawę wymiaru stanowić będzie Twój **dochód z działalności gospodarczej**.

Ustalasz go następująco:

1. Obliczasz różnicę między osiągniętymi przychodami z tytułu działalności a poniesionymi kosztami uzyskania tych przychodów.
2. Otrzymany wynik pomniejszasz o kwotę opłaconych w tym roku składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe – jeżeli nie zaliczyłeś ich do kosztów uzyskania przychodów.

Ważne

Jeśli ustalona przez Ciebie podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne **będzie niższa od kwoty stanowiącej iloczyn liczby miesięcy w roku składkowym podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu i minimalnego wynagrodzenia, podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne za ten rok składkowy stanowi kwota wyższa.**

Ważne

Gdy ustalasz roczny dochód, nie uwzględniasz przychodów, które osiągnąłeś w okresie zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej, ani poniesionych w tym czasie kosztów ich uzyskania.

Przykład 6

Bogusława prowadziła działalność gospodarczą opodatkowaną według zasad ogólnych (skala podatkowa) od 1 marca do 31 grudnia 2022 r. Za ten rok uzyskała dochody w wysokości 28 900 zł. Suma minimalnego wynagrodzenia za 10 miesięcy 2022 r. wyniosła 30 100 zł (10 x 3 010 zł), dlatego roczna składka Bogusławy wyniesie 2 709 zł (30 100 zł x 9%).

Przykład 7

Bartosz prowadził działalność gospodarczą opodatkowaną w formie podatku liniowego od 1 sierpnia 2022 r. do 31 grudnia 2022 r. W tym okresie uzyskał dochody z działalności gospodarczej w wysokości 21 000 zł.

Roczna podstawa wymiaru nie może być niższa od kwoty 15 050 zł (iloczyn liczby miesięcy podlegania ubezpieczeniu i minimalnego wynagrodzenia: 5 x 3 010 zł).

Roczna składka nie może być niższa od kwoty 1 354,50 zł (9% x 15 050 zł).

Wysokość rocznej składki obliczonej od dochodu rocznego wynosi 1 029 zł (4,9% x 21 000 zł).

Z tego powodu roczna składka na ubezpieczenie zdrowotne Bartosza powinna być podwyższona do 1 354,50 zł.

1.4. Okresy prowadzenia działalności, których nie uwzględnia się do ustalenia składki na ubezpieczenie zdrowotne

Do okresu prowadzenia działalności, który jest konieczny do ustalenia miesięcznej i rocznej składki zdrowotnej, nie wliczasz okresów, w których nie podlegasz ubezpieczeniu zdrowotnemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności. Oznacza to, że nie sumujesz przychodów i dochodów uzyskanych z działalności gospodarczej w tym czasie.

Dotyczy Cię to, jeżeli przez część roku:

- spełniasz warunki do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników na podstawie art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników,
- nie podlegasz ustawodawstwu polskiemu.

Przykład 8

Jan prowadzi w 2022 r. działalność gospodarczą i korzysta z opodatkowania w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych. Do 30 czerwca 2022 r. spełniał warunki ustawowe i podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników. Od 1 lipca 2022 r. podlega ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu z tytułu prowadzonej działalności. Forma opodatkowania nie uległa zmianie. Przychody z działalności gospodarczej sumowane od lipca 2022 r. do końca roku kalendarzowego nie przekroczyły 60 000 zł. Za miesiące od lipca do grudnia 2022 r. podstawę wymiaru składki na ubezpieczenia zdrowotne Jana stanowi kwota odpowiadająca 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale.

2. Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne – opodatkowanie ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych

2.1. Miesięczna podstawa wymiaru

Miesięczną podstawę wymiaru składki dla Ciebie jako osoby, która uzyskuje przychody z działalności gospodarczej opodatkowane w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych, stanowi kwota odpowiadająca [6]:

- **60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia** w czwartym kwartale, jeżeli przychody z działalności gospodarczej (w rozumieniu ustawy o podatku ewidencjonowanym) osiągnięte od początku roku kalendarzowego **nie przekroczyły 60 000 zł**;
- **100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia** w czwartym kwartale, jeżeli przychody z działalności gospodarczej (w rozumieniu ustawy o podatku ewidencjonowanym) **przekroczyły 60 000 zł, ale nie przekroczyły 300 000 zł**;
- **180% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia** w czwartym kwartale, jeżeli przychody z działalności gospodarczej (w rozumieniu ustawy o podatku ewidencjonowanym) **przekroczyły 300 000 zł**.

Przychody te pomniejsz o kwoty opłaconych składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe, jeżeli nie zaliczyłeś ich do kosztów uzyskania przychodów lub odliczyłeś od dochodu na podstawie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych (ustawy o PIT).

Oznacza to, że jeśli przekroczysz kwotę przychodów w danym miesiącu, za ten miesiąc musisz rozliczyć składkę od podstawy wymiaru obowiązującej dla kolejnego progu przychodów.

Ważne

Gdy ustalasz wysokość przychodów, aby na ich podstawie wyliczyć podstawę wymiaru składki, nie uwzględniasz przychodów, które osiągnąłeś w okresie zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej, ani poniesionych w tym czasie kosztów.

Przykład 9

Celina jest współnikiem spółki cywilnej od 2019 r. W 2022 r. rozlicza się z podatku dochodowego, stosując ryczałt od przychodów ewidencjonowanych. W styczniu 2022 r. przychody z działalności gospodarczej wyniosły 58 000 zł, do końca lutego 2022 r. przychody z działalności gospodarczej wyniosły 90 000 zł, do końca marca – 120 000 zł, do końca kwietnia – 200 000 zł, do końca maja – 250 000 zł,

a do końca czerwca – 280 000 zł. Od 1 lipca do 30 września wspólnicy zawiesili działalność, a w październiku nie mieli przychodów, więc suma przychodów nadal wynosiła 280 000 zł. Do końca listopada osiągnięte przychody wyniosły 300 010 zł, a od 1 grudnia 2022 r. wspólnicy ponownie zawiesili działalność.

Celina za styczeń 2022 r. musi rozliczyć składkę na ubezpieczenie zdrowotne od podstawy wymiaru wynoszącej 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale. Za miesiące od lutego do czerwca i za październik 2022 r. – od 100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale. Natomiast za listopad 2022 r. – od 180% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale.

Przykład 10

Czesław od stycznia do kwietnia 2022 r. rozliczał się z podatku dochodowego, stosując ryczałt od przychodów ewidencjonowanych. Następnie zakończył prowadzenie działalności. W lipcu 2022 r. otworzył nową działalność i również stosuje tę samą formę opodatkowania. W lipcu 2022 r. suma przychodów liczonych od początku 2022 r. przekroczyła 60 000 zł. Za lipiec 2022 r. Czesław musi rozliczyć składkę na ubezpieczenie zdrowotne od podstawy wymiaru wynoszącej 100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale.

Ważne

Jeżeli stosujesz opodatkowanie w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych, to przy ustaleniu miesięcznej podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne **możesz przyjąć kwotę przychodów uzyskanych w poprzednim roku kalendarzowym**, jeśli przez cały poprzedni rok kalendarzowy prowadziłeś działalność gospodarczą. Możliwość taką masz wtedy, jeśli w poprzednim roku stosowałeś tę formę opodatkowania lub płaciłeś podatek według zasad ogólnych. Tak ustaloną podstawę wymiaru **musisz stosować przez cały rok [7]**, za wyjątkiem przypadków, w których zakończysz, a następnie podejmiesz, nową działalność gospodarczą.

Przyjętą kwotę przychodów uzyskanych w poprzednim roku kalendarzowym pomniejszasz o kwotę opłaconych w poprzednim roku kalendarzowym składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe – jeżeli nie zaliczyłeś ich do kosztów uzyskania przychodów lub odliczyłeś od dochodu, na podstawie ustawy o PIT.

Przykład 11

Dorota w 2022 r. stosuje opodatkowanie w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych. W 2021 r. rozliczała się z podatku dochodowego w formie podatku liniowego.

Za 2021 r. uzyskała przychody w wysokości 57 000 zł (po stosownym odliczeniu opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne). Dorota w składanej deklaracji rozliczeniowej za styczeń 2022 r. może zadeklarować, że będzie ustalała miesięczną podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne za cały 2022 r. w wysokości ustalonej dla limitu przychodów, jakie uzyskała w roku poprzednim. Po złożeniu tej deklaracji obowiązującą miesięczną podstawą wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne za cały 2022 r. będzie podstawa odpowiadająca 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale.

Przychody Doroty z działalności gospodarczej w 2022 r. przekroczyły jednak 60 000 zł, ale nie przekroczyły 300 000 zł. Wysokość składki rocznej powinna wynieść: 12 (liczba miesięcy podlegania ubezpieczeniu) \times 100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale \times 9% .

Dorota po zakończeniu 2022 r. musi dopłacić różnicę w wysokości składki.

Przykład 12

Dariusz w 2022 r. stosuje opodatkowanie w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych, tak samo jak w roku poprzednim. W 2021 r. uzyskał przychody w wysokości 357 000 zł (po stosownym odliczeniu opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne). Dariusz w składanej deklaracji rozliczeniowej za styczeń 2022 r. zadeklarował, że będzie ustalał miesięczną podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne za cały 2022 r. w wysokości ustalonej dla limitu przychodów, jakie uzyskał w roku poprzednim.

Dariusz 30 kwietnia 2022 r. zakończył prowadzenie działalności. Zatem za styczeń, luty, marzec i kwiecień 2022 r. rozlicza składkę od podstawy wymiaru wynoszącej 180% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale.

W lipcu 2022 r. rozpoczął prowadzenie nowej pozarolniczej działalności gospodarczej i również rozlicza się z podatku dochodowego w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych. Od lipca Dariusz nie jest związany swoją deklaracją o opłacaniu składki na podstawie wysokości przychodów za rok poprzedni. Za lipiec 2022 r. może zatem ustalić swoją podstawę wymiaru składki zdrowotnej na podstawie przychodów z działalności osiągniętych od początku 2022 r. Przyjmując, że przychody te do lipca wyniosły 75 000 zł i do końca roku nie przekroczyły 300 000 zł, to za lipiec i następne miesiące 2022 r. podstawa wymiaru będzie wynosiła 100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale.

Przykład 13

Mariola prowadziła działalność gospodarczą do czerwca 2022 r. i jako formę opodatkowania stosowała zasady ogólne. Następnie ją zakończyła. Kolejną działalność rozpoczęła w sierpniu i jako formę opodatkowania wybrała ryczałt od

przychodów ewidencjonowanych. Jej przychody z drugiej działalności na ryczałcie od sierpnia do września 2022 r. nie przekroczyły 60 000 zł. Przekroczyły ten limit w październiku. W takiej sytuacji Mariola oblicza składkę na ubezpieczenie zdrowotne w następujący sposób:

- za styczeń – na zasadach obowiązujących do 31 grudnia 2021 r.,
- za miesiące od lutego do czerwca – na podstawie dochodów,
- za sierpień i wrzesień – od podstawy wymiaru odpowiadającej kwocie 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale,
- za miesiące od października do grudnia – od podstawy wymiaru odpowiadającej kwocie 100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale.

2.2. Roczna podstawa wymiaru

Jeśli uzyskujesz przychody z działalności gospodarczej i opłacasz podatek w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych, roczną podstawę wymiaru [8] składki na ubezpieczenie zdrowotne obliczasz jako:

- **iloczyn liczby miesięcy w roku kalendarzowym podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu i kwoty 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale**, jeżeli przychody z działalności gospodarczej nie przekroczyły w tym okresie kwoty 60 000 zł;
- **iloczyn liczby miesięcy w roku kalendarzowym podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu i kwoty 100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale**, jeżeli przychody z działalności gospodarczej **przekroczyły** w tym okresie 60 000 zł, **ale nie przekroczyły 300 000 zł**;
- **iloczyn liczby miesięcy w roku kalendarzowym podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu i kwoty odpowiadającej 180% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale**, jeżeli przychody z działalności gospodarczej **przekroczyły 300 000 zł**.

Przykład 14

Dariusz był wspólnikiem spółki jawnej i rozliczał się z podatku dochodowego w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych przez cały 2022 r. Jego przychody z działalności gospodarczej przekroczyły w 2022 r. 300 000 zł. W lutym 2023 r. Dariusz ustala roczną podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne jako iloczyn 12 x 180% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale 2021 r.

Od tak ustalonej podstawy wymiaru Dariusz oblicza składkę roczną w wysokości (9%). Jest ona potrzebna do rozliczenia rocznego w dokumentach rozliczeniowych za luty 2023 r. Jeśli składka roczna okaże się wyższa od sumy wpłaconych za

poszczególne miesiące 2022 r. składek, Dariusz będzie musiał dopłacić różnicę. Jeśli składka roczna okaże się niższa – będzie mu przysługiwał zwrot różnicy.

2.3. Okresy prowadzenia działalności, których nie uwzględnia się do ustalenia składek na ubezpieczenie zdrowotne

Do okresu prowadzenia działalności, który jest potrzebny ustalenia miesięcznej i rocznej składki zdrowotnej, nie wliczasz okresów, w których nie podlegasz ubezpieczeniu zdrowotnemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności. Oznacza to, że nie sumujesz przychodów uzyskanych z działalności gospodarczej w tym czasie.

Dotyczy Cię to, jeżeli przez część roku:

- spełniasz warunki do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników na podstawie art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników,
- nie podlegasz ustawodawstwu polskiemu.

3. Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne – karta podatkowa

Jeśli uzyskujesz przychody z działalności gospodarczej i opłacasz podatek w formie karty podatkowej, to podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia zdrowotne stanowi od 2022 r. kwota **minimalnego wynagrodzenia** obowiązującego na dzień 1 stycznia danego roku [9].

Składka w tej wysokości będzie obowiązywać od 1 stycznia do 31 grudnia danego roku.

Przykład 15

Edward w 2022 r. rozlicza się z podatku dochodowego w formie karty podatkowej. Za każdy miesiąc podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu z tytułu działalności gospodarczej w 2022 r. rozlicza składkę w wysokości 270,90 zł (9% x 3 010 zł – minimalne wynagrodzenie w 2022 r.).

4. Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne – pozostałe osoby prowadzące działalność pozarolniczą i osoby współpracujące

Podstawą wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne jest dla Ciebie kwota odpowiadająca **100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale** roku poprzedniego [10], jeżeli:

- prowadzisz działalność pozarolniczą i nie zaliczasz się do żadnej z grup osób wcześniej wymienionych,
- współpracujesz z osobami prowadzącymi działalność pozarolniczą lub z osobami, które korzystają z ulgi na start.

Składka w tej wysokości będzie obowiązywać od 1 stycznia do 31 grudnia danego roku.

Przykład 16

Florentyna jest w 2022 r. współnikiem spółki komandytowej. Rozlicza podatek dochodowy od zysku ze spółek (nie z działalności gospodarczej). Składkę na ubezpieczenie zdrowotne oblicza od 100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale roku poprzedniego.

Przykład 17

Feliks jest twórcą i z tego tytułu jest zgłoszony do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego. W 2022 r. podstawę wymiaru składki na jego ubezpieczenie zdrowotne stanowi 100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale roku poprzedniego.

III. Wysokość składki zdrowotnej w przypadku prowadzenia kilku działalności – różne formy opodatkowania

1. Miesięczna podstawa wymiaru składki w przypadku prowadzenia kilku działalności

Gdy prowadzisz kilka rodzajów działalności i stosujesz różne formy opodatkowania, składkę na ubezpieczenie zdrowotne obliczasz odrębnie dla każdej z form podatkowych (zasady ogólne, ryczałt od przychodów ewidencjonowanych, karta podatkowa) od podstawy wymiaru ustalonej odrębnie dla działalności opodatkowanej daną formą.

Jeśli prowadzisz kilka rodzajów działalności, dla których stosujesz różne formy opodatkowania i dodatkowo prowadzisz działalność, z której przychody nie są przychodami z działalności gospodarczej (posiadasz udziały w spółce komandytowej, jednoosobowej spółce z o.o.) to **dotatkowo obliczasz odrębną („jedną”) składkę** od podstawy wymiaru w wysokości 100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale.

Jeśli prowadzisz kilka rodzajów działalności gospodarczej, ustalasz miesięczną podstawę wymiaru składki odrębnie w stosunku do każdej formy opodatkowania w sytuacji gdy:

- równolegle, w danym miesiącu prowadzisz więcej niż jedną działalność i stosujesz różne formy opodatkowania,
- w trakcie miesiąca kalendarzowego zmieniasz formę opodatkowania lub podejmujesz dodatkową działalność, dla której właściwą będzie inna forma opodatkowania niż dotychczas stosowana.

Jeżeli prowadzisz więcej niż jedną pozarolniczą działalność i stosujesz opodatkowanie na zasadach ogólnych, składka na ubezpieczenie zdrowotne opłacana jest od sumy dochodów.

Jeżeli prowadzisz więcej niż jedną pozarolniczą działalność i stosujesz opodatkowanie ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych, to przy określaniu podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne do limitów przychodów przyjmujesz sumę przychodów z tych działalności.

Gdy prowadzisz kilka rodzajów pozarolniczej działalności i nie uzyskujesz przychodów kwalifikowanych dla celów podatkowych jako przychody z działalności gospodarczej (do których nie ma zastosowania art. 81 ust. 2 lub 2e ustawy zdrowotnej), **składkę na ubezpieczenie zdrowotne opłacasz** od podstawy wymiaru wynoszącej 100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale, **odrębnie od każdego rodzaju prowadzonej działalności** (przykład 22).

Od 1 stycznia 2022 r. jako rodzaje pozarolniczej działalności będą uznawane:

- działalność gospodarcza prowadzona w formie spółki cywilnej,
- działalność gospodarcza prowadzona w formie jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością,
- działalność gospodarcza prowadzona w formie spółki jawnej,
- działalność gospodarcza prowadzona w formie spółki komandytowej,
- działalność gospodarcza prowadzona w formie spółki partnerskiej.

Ważne

Jeżeli w trakcie roku kalendarzowego stosujesz różne formy opodatkowania, to w wyliczeniu miesięcznej i rocznej składki dla danej formy opodatkowania uwzględniasz jedynie te przychody, które uzyskasz w ramach działalności opodatkowanej daną formą opodatkowania.

Przykład 18

Gabriela w 2022 r. prowadzi działalność gospodarczą (wpis do CEIDG) i dodatkowo jest współnikiem spółki jawnej. Z obydwu tych form uzyskiwane dochody opodatkowane są jako dochody z działalności gospodarczej podatkiem liniowym. Aby ustalić podstawę wymiaru składki zdrowotnej w każdym miesiącu 2022 r., z wyjątkiem stycznia, Gabriela sumuje dochody uzyskiwane w poprzednim miesiącu z obydwu tych form.

Przykład 19

Gloria w 2022 r. była współnikiem spółki cywilnej i spółki jawnej. Jako współnik obu spółek rozlicza podatek w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych. W styczniu przychód z działalności gospodarczej Glorii jako współnika spółki cywilnej wyniósł 28 000 zł, a jako współnika spółki jawnej – 20 000 zł. Suma przychodów wyniosła 48 000 zł. Podstawą wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne Glorii w styczniu 2022 r. jest kwota odpowiadająca 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale roku poprzedniego.

Przykład 20

Gustaw prowadzi działalność gospodarczą (wpis do CEIDG), a od 1 marca 2022 r. jest także współnikiem spółki jawnej. Z tytułu indywidualnej działalności gospodarczej korzysta z opodatkowania w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych, natomiast jako współnik uzyskuje przychody z działalności gospodarczej opodatkowane na zasadach ogólnych (według skali). W tej sytuacji, począwszy od marca, zobowiązany jest opłacać składkę zdrowotną odrębnie od każdej działalności, do których stosowane są różne formy opodatkowania. Przy czym do ustalania podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne z tytułu działalności wpisanej do CEIDG Gustaw uwzględnia przychody tylko z tej działalności, a przy ustalaniu podstawy wymiaru składki z tytułu prowadzenia działalności jako współnik – tylko dochody z tej działalności.

Przykład 21

Janina prowadzi działalność gospodarczą (wpis do CEIDG) i stosuje opodatkowanie kartą podatkową. Od 20 maja 2022 r. przystąpiła do spółki jawnej, co oznacza, że utraciła prawo do opodatkowania kartą podatkową. Od tego miesiąca przychody z działalności indywidualnej i prowadzonej w ramach spółki są opodatkowane na zasadach ogólnych. Ponieważ w maju 2022 r. wystąpiły dwie formy opodatkowania przychodów z działalności gospodarczej, Janina musi opłacić za ten miesiąc składki na ubezpieczenie zdrowotne odrębnie od każdej formy opodatkowania.

Przykład 22

Patrycja prowadzi działalność gospodarczą na podstawie wpisu do CEIDG, a dodatkowo jest współnikiem w spółce jawnej i w trzech spółkach komandytowych. Przychody z tytułu działalności indywidualnej oraz z tytułu uczestnictwa w spółce jawnej dla celów podatkowych traktowane są jako przychody z działalności gospodarczej. Przy czym przychody z działalności indywidualnej są opodatkowane ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych, a przychody z udziału w spółce jawnej – na zasadach ogólnych. Przychody ze spółek komandytowych nie są przychodami z działalności gospodarczej.

Patrycja zobowiązana będzie opłacać składkę zdrowotną odrębnie od:

- dochodów ze spółki jawnej (zasady ogólne),
- przychodów z działalności indywidualnej (ryczałt),
- działalności w formie udziału w spółkach komandytowych – **jedna składka od podstawy wymiaru stanowiącej 100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale.**

Przykład 23

Michalina jest współnikiem w dwóch jednoosobowych spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością oraz w dwóch spółkach komandytowych. Dla celów podatkowych nie uzyskuje przychodów z działalności gospodarczej. Pani Michalina zobowiązana jest do opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne od każdego rodzaju pozarolniczej działalności (w tym od każdej spółki danego rodzaju) odrębnie.

Oznacza to, że opłaca składkę w poczwórnej wysokości od podstawy wyliczonej jako: 4 x 100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale.

2. Roczna podstawa wymiaru składki w sytuacji prowadzenia kilku działalności

Możesz stosować w trakcie roku kalendarzowego różne formy opodatkowania, w sytuacji gdy:

- zgłosisz zmianę stosowanej formy opodatkowania na inną,
- zamkniesz, a następnie ponownie zarejestrujesz działalność w tym samym lub kolejnym miesiącu,
- jednocześnie prowadzisz różne rodzaje pozarolniczej działalności opodatkowane na różnych zasadach.

W związku z tym musisz obliczyć i zastosować roczną składkę od rocznej podstawy jej wymiaru **osobno w odniesieniu do okresów, w których stosowana jest dana forma**

opodatkowania, czyli odrębnie w stosunku do okresów ze stosowaniem zasad ogólnych i podatku ewidencjonowanego.

Ważne

Jeżeli w trakcie roku kalendarzowego stosujesz różne formy opodatkowania, uwzględniasz przy wyliczaniu miesięcznej i rocznej składki dla danej formy opodatkowania jedynie te przychody, które uzyskujesz w ramach działalności opodatkowanej tą formą opodatkowania.

Ważne

Gdy stosujesz za część roku opodatkowanie podatkiem liniowym, a za pozostałą część opodatkowanie według innych zasad, to za okres opodatkowany podatkiem liniowym stosujesz stopę procentową składki 4,9%, a za pozostałe miesiące 9%.

Przykład 24

Henryka prowadzi działalność gospodarczą od 2015 r. Do czerwca 2022 r. opłacała podatek zryczałtowany, a od lipca 2022 r. – podatek na zasadach ogólnych, według skali. Za okres od stycznia do czerwca 2022 r. uzyskała przychody w wysokości 270 000 zł. Natomiast za okres od lipca do grudnia 2022 r. uzyskała dochód w wysokości 95 000 zł. Tym samym Henryka zobowiązana jest ustalić roczną podstawę wymiaru składki odrębnie dla każdej z form opodatkowania:

- za okres stosowania ryczałtu jako: $6 \times 100\%$ przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale (6 miesięcy \times podstawa obowiązująca dla tego limitu przychodów);
- za okres stosowania zasad ogólnych w wysokości uzyskanych dochodów, czyli w wysokości 95 000 zł (wysokość dochodów jest wyższa od minimalnej podstawy rocznej obliczonej jako: $6 \times 3\,010 \text{ zł} = 18\,060 \text{ zł}$).

Przykład 25

Ignacy prowadził działalność gospodarczą i korzystał z opodatkowania według skali do maja 2022 r., po czym ją zlikwidował – dochody z tej działalności wyniosły 55 000 zł. Następnie rozpoczął prowadzenie działalności od sierpnia 2022 r., a jako formę opodatkowania stosował ryczałt od przychodów ewidencjonowanych. Za okres od sierpnia do grudnia 2022 r. uzyskał przychody w wysokości 120 000 zł. Limit 60 000 zł przychodów został przekroczony w październiku 2022 r. Obowiązująca podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne Ignacego w poszczególnych miesiącach 2022 r. wynosi:

- za styczeń – kwota odpowiadająca 75% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale 2021 r.;

- za miesiące od lutego do maja – dochód z miesiąca poprzedzającego;
- za miesiące od sierpnia do września – kwota odpowiadająca 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale;
- za miesiące od października-grudnia – kwota odpowiadająca 100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale.

Po zakończeniu roku Ignacy musi obliczyć roczną składkę od rocznej podstawy wymiaru ustalonej odrębnie w odniesieniu do przychodów z każdej formy opodatkowania:

- roczna podstawa wymiaru za okres opodatkowania na zasadach ogólnych odpowiada kwocie 55 000 zł, czyli dochodowi z działalności za okres od stycznia do maja; roczna podstawa nie może być niższa niż iloczyn liczby miesięcy podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu w roku składkowym i minimalnego wynagrodzenia, czyli 15 050 zł (5 x 3 010 zł);
- roczna podstawa wymiaru za okres opodatkowania ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych powinna zostać obliczona jako iloczyn: 5 (liczba miesięcy prowadzenia działalności opodatkowanej tą formą) x kwota odpowiadająca 100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale.

IV. Roczne rozliczenie składki zdrowotnej

1. Dopłata składki

Dopłata składki na ubezpieczenie zdrowotne może dotyczyć Ciebie jako płatnika składek, jeśli jesteś opodatkowany ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych.

Jeśli po zakończeniu roku kalendarzowego ustalisz, że kwota składki na ubezpieczenie zdrowotne ustalona od rocznej podstawy jest większa niż suma składek na ubezpieczenie zdrowotne, które wpłaciłeś za poszczególne miesiące tego roku, będziesz musiał dopłacić składkę [11].

Kwota dopłaty stanowi różnicę między roczną składką na ubezpieczenie zdrowotne ustaloną od rocznej podstawy a sumą wpłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne. Kwotę dopłaty składek wykazujesz w dokumentach rozliczeniowych, które składasz za luty następnego roku [12].

Tę różnicę powinieneś dopłacić w terminie opłacania składek za luty, czyli do 20 marca danego roku [13]. Jeśli się spóźnisz, zostaną Ci naliczone odsetki za zwłokę.

2. Zwrot nadpłaty

Wniosek o zwrot nadpłaty składki na ubezpieczenie zdrowotne dotyczy tylko przedsiębiorców, którzy są opodatkowani:

- ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych,
- na zasadach ogólnych (skala podatkowa, podatek liniowy).

Gdy suma składek na ubezpieczenie zdrowotne, które wpłaciłeś za poszczególne miesiące, będzie wyższa niż roczna składka na ubezpieczenie zdrowotne ustalona od rocznej podstawy, będzie Ci przysługiwał zwrot składki. Będzie to różnica między sumą składek na ubezpieczenie zdrowotne, które wpłaciłeś za poszczególne miesiące tego roku, a roczną składką ustaloną od rocznej podstawy.

Wniosek o zwrot będziesz mógł złożyć od 15 lutego do 31 maja [14] i tylko w formie elektronicznej – za pośrednictwem PUE ZUS. Nie będziemy rozpatrywać wniosków złożonych po tym terminie [15]. Przepisy nie przewidują zwrotu nadpłaconej składki na ubezpieczenie zdrowotne przez ZUS z urzędu.

Ważne

Jeżeli pozostali płatnicy składek, po analizie dokumentów rozliczeniowych i płatniczych za dany okres rozliczeniowy, stwierdzą, że składki opłacili w zawyżonej wysokości, mogą na dotychczasowych zasadach złożyć wniosek o ich zwrot.

V. Weryfikacja przez ZUS prawidłowości danych dotyczących form opodatkowania oraz wysokości przychodu/dochodu

Od stycznia 2022 r. możemy weryfikować kompletność i prawidłowość wykazywanych przez Ciebie w dokumentach rozliczeniowych danych w zakresie form opodatkowania i kwot przychodów lub dochodów – w drodze kontroli oraz na podstawie danych z KAS lub urzędu skarbowego [16].

Możemy zażądać, abyś przedstawił nam dokumenty potwierdzające formę obowiązującego Cię opodatkowania oraz wysokość przychodu lub dochodu. Będziesz miał na to 14 dni od dnia, w którym otrzymasz wezwanie. Możemy zażądać od Ciebie tych dokumentów, jeżeli [17]:

- nie będziemy posiadać tych informacji i nie będziemy mogli uzyskać do nich dostępu na podstawie odrębnych przepisów,
- będziemy mieli uzasadnione wątpliwości co do poprawności lub kompletności tych informacji.

VI. Pozostałe zmiany

1. Nowy tytuł ubezpieczenia – osoby powołane do pełnienia funkcji

Jeżeli jesteś lub będziesz powołany do pełnienia funkcji na mocy aktu powołania i będziesz pobierał z tego tytułu wynagrodzenie, od 1 stycznia 2022 r. będziesz podlegał obowiązkowo ubezpieczeniu zdrowotnemu [18]. Powinieneś zostać zgłoszony do ubezpieczenia przez płatnika składek z kodem tytułu ubezpieczenia rozpoczynającym się od 22 50.

Nie będzie miała znaczenia forma organizacyjno-prawna podmiotu wypłacającego wynagrodzenie – czy będzie to podmiot publiczno-prawny (np. jednostka budżetowa, samorządowa, komisja państwowa albo samorządowa) czy też niepubliczny podmiot (np. spółka prawa handlowego, fundacja, stowarzyszenie itd.).

Nie obejmiemy Cię ubezpieczeniem, jeśli do pełnienia funkcji zostałeś powołany na podstawie aktu powołania i jednocześnie pełnisz tę funkcję:

- na podstawie umowy rodzącej obowiązek ubezpieczenia, czyli umowy o pracę albo zlecenia,
- jako członek rady nadzorczej i z tego tytułu jesteś objęty ubezpieczeniem zdrowotnym.

Podstawą wymiaru składki będzie dla Ciebie wynagrodzenie pobierane z tytułu powołania [19].

Przez wynagrodzenie rozumiemy „przychody”, o których mówią przepisy ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych [20], czyli przychody otrzymywane przez osoby, niezależnie od sposobu ich powoływania, należące do składu zarządu, rad nadzorczych, komisji lub innych organów stanowiących osób prawnych.

Ważne

Jeśli – jako osoba powołana do pełnienia funkcji przed 1 stycznia 2022 r. – otrzymasz w styczniu 2022 r. wynagrodzenie należne za grudzień lub wcześniejszy okres 2021 r., to wynagrodzenia tego płatnik nie będzie uwzględniał w podstawie wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne. Jest ono należne za okres, w którym nie było tytułu do ubezpieczenia.

Przykład 26

Łukasz od 2017 r. jest członkiem zarządu spółki z o.o. Dostaje z tego tytułu wynagrodzenie. Nie została z nim zawarta umowa (o pracę albo o świadczenie usług) na wykonywanie tych obowiązków. Od 1 stycznia 2022 r. Łukasz musi być zgłoszony do ubezpieczenia zdrowotnego.

Przykład 27

Mariola została powołana 1 lutego 2022 r. na członka rady nadzorczej spółki akcyjnej. Ponieważ dostaje z tego tytułu wynagrodzenie, ale nie mieszka w Polsce, podlega ubezpieczeniom społecznym i nie podlega ubezpieczeniu zdrowotnemu jako członek rady nadzorczej. Spółka zgłasza Mariolę do ubezpieczenia zdrowotnego z tytułu powołania od 1 lutego 2022 r.

2. Obliczanie składki na ubezpieczenie zdrowotne z uwzględnieniem obniżenia do wysokości zaliczki na podatek

Jeśli rozliczasz składkę na ubezpieczenie zdrowotne za osoby, o których mowa w art. 85 ust. 1–13 ustawy zdrowotnej, a więc m.in. za:

- pracowników,
- osoby w stosunku służby,
- zleceniobiorców,
- bezrobotnych, którzy pobierają zasiłek lub stypendium,
- członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych,
- posłów i senatorów,
- osoby, które pobierają emeryturę lub rentę, zasiłek przedemerytalny lub świadczenie przedemerytalne,
- słuchaczy Krajowej Szkoły Administracji Publicznej im. Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego,
- osoby pobierające stypendium sportowe po ukończeniu 15. roku życia,

to obliczoną przez Ciebie składkę musisz obniżyć do wysokości kwoty zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych. Obliczasz ją zgodnie z przepisami ustawy o PIT w brzmieniu obowiązującym na dzień 31 grudnia 2021 r., o ile obliczona składka będzie wyższa od kwoty tej zaliczki.

Tym samym, kwota składki na ubezpieczenie zdrowotne za wskazanych ubezpieczonych nie będzie porównywana z wysokością faktycznej zaliczki na podatek obliczanej na zasadach obowiązujących od 1 stycznia 2022 r.

Przykład 28

Mirosława jest zatrudniona na podstawie umowy o pracę w niepełnym wymiarze czasu pracy. Jej wynagrodzenie za styczeń 2022 r., które stanowi podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne, wynosi 800 zł. Biorąc pod uwagę obowiązującą od 1 stycznia 2022 r. podwyższoną wysokość miesięcznej kwoty zmniejszającej podatek, która wynosi 425 zł, obliczenie zaliczki na podatek za styczeń 2022 r. wygląda następująco:

Składki na ubezpieczenia społeczne: $800,00 \text{ zł} \times 13,71\% = 109,68 \text{ zł}$

Podstawa opodatkowania:

$800,00 \text{ zł} - 109,68 \text{ zł} = 690,32 \text{ zł} - 250,00 \text{ zł}$ (koszty uzyskania przychodu) = 440,32 zł

Zaliczka na podatek: $440 \text{ zł} \times 17\% = 74,80 \text{ zł} - 425 \text{ zł}$ (kwota zmniejszająca podatek) = -350,20 zł.

Oznacza to, że pracodawca nie odprowadzi za styczeń za Mirosławę zaliczki na podatek – wynosi ona bowiem 0 zł.

Aby ustalić wysokość należnej składki na ubezpieczenie zdrowotne za Mirosławę, pracodawca musi obliczyć kwotę hipotetycznej zaliczki na podatek, stosując zasady obowiązujące do 31 grudnia 2021 r. Uwzględnia zatem wówczas obowiązującą kwotę zmniejszającą podatek, czyli 43,76 zł zamiast 425,00 zł.

Hipotetyczna zaliczka:

$440 \text{ zł} \times 17\% = 74,80 \text{ zł} - 43,76 \text{ zł}$ (kwota zmniejszająca podatek) = 31,04 zł.

Obliczenie składki na ubezpieczenie zdrowotne:

$800,00 \text{ zł} - 109,68 \text{ zł} = 690,32 \text{ zł} \times 9\% = 62,13 \text{ zł}$.

Z uwagi na to, że obliczona składka jest wyższa od kwoty odpowiadającej zaliczce na podatek ustalonej na zasadach obowiązujących do 31 grudnia 2021 r., składka jest obniżana do tej kwoty i wynosi 31,04 zł.

3. Nowe zwolnienie z obowiązku opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne dla osób prowadzących działalność gospodarczą

Będziesz zwolniony z obowiązku opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne z tytułu działalności, jeśli:

- prowadzisz lub będziesz prowadzić działalność gospodarczą i równocześnie będziesz pracownikiem, a Twoja podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z umowy o pracę nie będzie przekraczać minimalnego wynagrodzenia, a dodatkowo:

- z wykonywanej działalności będziesz uzyskiwać przychody nie wyższe niż 50% minimalnego wynagrodzenia oraz
- będziesz od tych przychodów opłacać podatek dochodowy w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych.

Dotyczy Cię to również w sytuacji, gdy korzystasz z „ulgi na start”.

4. Finansowanie składek od wynagrodzeń z tytułu nielegalnego zatrudnienia oraz wynagrodzeń nieujawnionych

W odniesieniu do zaistniałych po 1 stycznia 2022 r. przypadków nielegalnego zatrudnienia lub zaniżania podstawy wymiaru składek za pracowników, składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe oraz na ubezpieczenie zdrowotne ustalane od wynagrodzenia z tytułu nielegalnego zatrudnienia lub od części wynagrodzenia nieujawnionego, **nie będą obciążać pracownika i Ty jako płatnik składek będziesz musiał opłacić je w całości z własnych środków.**

Nielegalne zatrudnienie jest wtedy, gdy zatrudniasz pracownika, a w wymaganym terminie nie potwierdziłeś na piśmie rodzaju zawartej z nim umowy i jej warunków.

Ważne

Pomimo przeniesienia w tych sytuacjach obowiązku finansowania całości składek na Ciebie jako płatnika, dokumenty rozliczeniowe będziesz wypełniał tak jak dotychczas, czyli z wykazaniem ubezpieczonego w źródłach finansowania składek.

Przykład 29

Piotr został zgłoszony do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego jako pracownik w firmie budowlanej „Nowe domy” Sp. z o.o. od 1 czerwca 2021 r. Oddział ZUS w trakcie postępowania wyjaśniającego przeprowadzonego w czerwcu 2022 r. ustalił, że w dokumentach rozliczeniowych pracodawca wykazywał zaniżoną podstawę wymiaru składek w stosunku do faktycznej wysokości wynagrodzenia wypłacanego Piotrowi. Składki za okres od czerwca do grudnia 2021 r. od ustalonej faktycznej podstawy ich wymiaru są finansowane na zasadach dotychczasowych, a zatem składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe są współfinansowane przez pracodawcę i pracownika, składka na ubezpieczenie wypadkowe – przez pracodawcę, składka na ubezpieczenie chorobowe i zdrowotne – przez pracownika. Natomiast składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne należne za okres od stycznia do maja 2022 r. w części obliczonej od wynagrodzenia nieujawnionego w całości finansuje pracodawca.

VII. Zasady składania dokumentów i opłacania składek

1. Zasady składania dokumentów rozliczeniowych

Przepisy Polskiego Ładu wprowadziły zmiany do ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych [21].

Dotyczą one obowiązku składania dokumentów rozliczeniowych do ZUS i opłacania składek. Zmieniają się także wzory dokumentów rozliczeniowych ZUS DRA i ZUS RCA, a raport ZUS RZA zostaje zlikwidowany.

2. Nowe terminy składania dokumentów rozliczeniowych i opłacania składek

Nowe terminy dotyczą zarówno składania dokumentów rozliczeniowych, jak i opłacania składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy (FP) i Fundusz Solidarnościowy (FS), Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych (FGŚP) oraz Fundusz Emerytur Pomostowych (FEP). Termin opłacania składek na wszystkie ubezpieczenia i fundusze jest ten sam. Zmiany dotyczą samych terminów dla poszczególnych grup płatników składek.

Od stycznia 2022 r. obowiązują następujące terminy do przekazywania dokumentów rozliczeniowych i opłacania składek za poprzedni miesiąc:

- **do 5. dnia** każdego miesiąca – dla jednostek i zakładów budżetowych m.in. urzędów gminy, miasta;
- **do 15. dnia** każdego miesiąca – dla płatników posiadających osobowość prawną, m.in.: spółek kapitałowych (spółek akcyjnych i spółek z o.o.), spółdzielni, stowarzyszeń, fundacji, jednostek samorządu terytorialnego, uczelni wyższych, kościołów, ZUS, ZOZ, itp.;
- **do 20. dnia** każdego miesiąca – dla pozostałych płatników składek, a więc płatników opłacających wyłącznie składki na własne ubezpieczenia, przedsiębiorców i innych podmiotów nie posiadających osobowości prawnej, które zatrudniają innych ubezpieczonych, w tym spółek osobowych (spółki: jawnej, partnerskiej, komandytowej, komandytowo-akcyjnej).

Ważne

Nowe terminy dotyczą opłacania składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, FP i FS, FGŚP oraz FEP rozliczanych w dokumentach składanych za styczeń 2022 r. i za następne miesiące. Za grudzień 2021 r. przekazujesz dokumenty rozliczeniowe i opłacasz należne składki w dotychczasowych terminach czyli do 5., 10. lub 15. stycznia 2022 r.

3. Nowe wzory dokumentów rozliczeniowych

W związku ze zmianami w zasadach ustalania podstawy wymiaru składki zdrowotnej za osoby prowadzące pozarolniczą działalność, od stycznia 2022 r. zmieniają się wzory dokumentów rozliczeniowych ZUS DRA i ZUS RCA. W dokumentach tych będziesz podawać dodatkowe informacje, m.in. formę opodatkowania w danym miesiącu czy przychód lub dochód.

Dodatkowo nie będzie już obowiązywał raport ZUS RZA. Od dokumentów składanych za styczeń 2022 r. rozliczasz składkę zdrowotną, także jeśli podlegasz wyłącznie temu ubezpieczeniu, w raporcie ZUS RCA. Dotyczy to także korekty raportów ZUS RZA za okresy 1999–2021.

Ważne

To, że formularz ZUS RZA przestaje obowiązywać, nie znaczy, że musisz przerejestrować osoby, które zgłosiłeś do ubezpieczenia zdrowotnego na ZUS ZZA, i zgłosić je na ZUS ZUA.

Układ nowych bloków w dokumencie ZUS DRA i ZUS RCA znajdziesz poniżej.

Dane dotyczące rocznej dopłaty (Blok: Roczne rozliczenie składki na ubezpieczenie zdrowotne w przypadku stosowania opodatkowania w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych) będą dostępne począwszy od dokumentów rozliczeniowych składanych za luty 2023 r.

Grafika 1. Projekt nowych danych, które będą wykazywane w ZUS DRA i ZUS RCA.

XI. FORMA OPODATKOWANIA OBOWIĄZUJĄCA W DANYM MIESIĄCU ORAZ PRZYCHÓD I DOCHÓD Z DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ DLA CELÓW WYLICZENIA SKŁADKI MIESIĘCZNEJ NA UBEZPIECZENIE ZDROWOTNE

☐ 01. Forma opodatkowania: zasady ogólne - podatek według skali	02. Kwota dochodu uzyskanego w miesiącu bezpośrednio poprzedzającym miesiąc, za który dokonywane jest rozliczenie	03. Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne	04. Kwota należnej składki
☐ 05. Forma opodatkowania: zasady ogólne - podatek liniowy	06. Kwota dochodu uzyskanego w miesiącu bezpośrednio poprzedzającym miesiąc, za który dokonywane jest rozliczenie	07. Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne	08. Kwota należnej składki
☐ 09. Forma opodatkowania: karta podatkowa	10. Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne	11. Kwota należnej składki	

12. Forma opodatkowania:
ryczałt od przychodów ewidencjonowanych

13. Suma przychodów w bieżącym roku kalendarzowym ⁹⁾

14. Deklaracja opłacania składek na podstawie przychodów uzyskanych w poprzednim roku kalendarzowym (zaznacz X jeśli chcesz ustalać składkę na ubezpieczenie zdrowotne na podstawie przychodów uzyskanych w poprzednim roku kalendarzowym)

15. Kwota przychodów z działalności gospodarczej uzyskanych w ubiegłym roku kalendarzowym ⁹⁾ (podaj w przypadku zaznaczenia p. 14)

16. Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne

17. Kwota należnej składki

18. Bez formy opodatkowania

19. Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne

20. Kwota należnej składki

XII. ROCZNE ROZLICZENIE SKŁADKI NA UBEZPIECZENIE ZDROWOTNE W PRZYPADKU STOSOWANIA OPODATKOWANIA W FORMIE RYCZAŁTU OD PRZYCHODÓW EWIDENCJONOWANYCH

01. Rozliczenie składki zdrowotnej za rok

02. Kwota przychodów osiągniętych z działalności gospodarczej w roku, którego dotyczy roczne rozliczenie

03. Roczna składka obliczona od rocznej podstawy wymiaru składki

04. Suma miesięcznych należnych składek wynikająca ze złożonych dokumentów za rok, którego dotyczy roczne rozliczenie

05. Kwota do dopłaty (p. 03 - p. 04) ¹⁰⁾

4. Obowiązek przekazywania dokumentów rozliczeniowych

Zasady składania dokumentów nie ulegają zmianie. Płatnicy, którzy rozliczają składki za nie więcej niż 5 osób, nadal mogą składać dokumenty w formie papierowej. Pozostali płatnicy zobowiązani są do przekazywania dokumentów w formie elektronicznej.

Z powodu zmian w ustalaniu podstawy wymiaru składki zdrowotnej musisz co miesiąc (począwszy od okresu za styczeń 2022 r.) przekazywać dokumenty rozliczeniowe do ZUS, jeśli prowadzisz działalność gospodarczą i opłacasz składki tylko na własne ubezpieczenia lub za siebie i osobę współpracującą. Zwolnieni ze składania dokumentów rozliczeniowych są:

- duchowni,
- osoby, które składają dokumenty za nianie,
- osoby, które podlegają dobrowolnie ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym.

5. Korekta dokumentów

Korektę podstawy wymiaru składki i należnej składki na ubezpieczenie zdrowotne, które wykazujesz w dokumentach rozliczeniowych za poszczególne miesiące danego

roku kalendarzowego [22], możesz składać do ZUS najpóźniej do końca drugiego miesiąca – licząc od upływu terminu do złożenia zeznania za ten rok kalendarzowy [23].

Zeznanie o wysokości osiągniętego dochodu (poniesionej straty) w danym roku podatkowym musisz złożyć do urzędu skarbowego od 15 lutego do 30 kwietnia roku następującego po tym roku podatkowym. Jeśli złożysz takie zeznanie wcześniej, urząd skarbowy uzna, że złożyłeś je 15 lutego.

Korektę podstawy wymiaru składki i należnej składki na ubezpieczenie zdrowotne możesz złożyć do nas do 30 czerwca następnego roku.

Jeżeli po upływie terminu na złożenie korekty dokumentów stwierdzimy, że należna składka na ubezpieczenie zdrowotne ustalona od rocznej podstawy wymiaru jest wyższa od sumy składek rozliczonych za poszczególne miesiące danego roku kalendarzowego, to powstałą różnicę przypiszemy do grudnia w danym roku kalendarzowym albo do stycznia w ramach roku składkowego lub ostatniego miesiąca podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu [24].

Ważne

Termin na złożenie korekty do 30 czerwca dotyczy płatników składek – osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą, które ustalają podstawę i składkę na ubezpieczenie zdrowotne na nowych zasadach.

Podstawa prawna

[1] Art. 79 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. z 2021 r. poz. 1285, z późn. zm.), dalej: ustawa zdrowotna.

[2] Art. 79a ustawy zdrowotnej.

[3] Art. 81 ust. 2c–2d ustawy zdrowotnej.

[4] Przeciętne miesięczne wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w czwartym kwartale roku poprzedniego, włącznie z wypłatami z zysku, ogłaszane przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, dalej: przeciętne miesięczne wynagrodzenia w czwartym kwartale.

[5] Art. 81 ust. 2 oraz 2b ustawy zdrowotnej.

[6] Art. 81 ust. 2f ustawy zdrowotnej.

[7] Art. 81 ust. 2h ustawy zdrowotnej.

[8] Art. 82 ust. 2e ustawy zdrowotnej.

[9] Art. 82 ust. 2z ustawy zdrowotnej.

[10] Art. 81 ust. 2za ustawy zdrowotnej.

[11] Art. 81ust. 2j ustawy zdrowotnej.

[12] Art. 82 ust.2k ustawy zdrowotnej.

[13] Art. 81 ust. 2l ustawy zdrowotnej.

[14] Art. 81 ust. 2n ustawy zdrowotnej.

[15] Art. 81 ust. 2o ustawy zdrowotnej.

[16] Art. 82 ust. 2c–2h ustawy zdrowotnej.

[17] Art. 82 ust. 2c ustawy zdrowotnej.

[18] Art. 66 ust. 1 pkt 35a ustawy zdrowotnej.

[19] Art. 81 ust. 8 pkt 11a ustawy zdrowotnej.

[20] Art. 13 pkt 7 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2021 r. poz. 2133), dalej: ustawa o PIT.

[21] Art. 47 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

[22] Art. 81 ust. 2y ustawy zdrowotnej.

[23] Art. 45 ust. 1 ustawy o PIT.

[24] Art. 81 ust. 2zb ustawy zdrowotnej.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych

ul. Szamocka 3,5

01-748 Warszawa

www.zus.pl

- Platforma Usług Elektronicznych: www.zus.pl
- Centrum Obsługi Telefonicznej ZUS:
 - [22 560-16-00](tel:225601600) dla tel. komórkowych i stacjonarnych
koszt połączenia według umowy klienta z operatorem telekomunikacyjnym
 - e-mail: cot@zus.pl
- E-wizyta: www.zus.pl/e-wizyta